L-ISTUDJI SOĊJALI

Sillabu għat-Tielet u r-Raba' Klassi Sekondarja (Ġenerali u *Option*)

Id-Direttorat għal Kwalità u Standards fl-Edukazzjoni
Id-Dipartiment tal-Kurrikulu

George A. Said-Zammit
Anthony Borg
Brian Chircop
Astrid J. Tonna
Lana Turner
Therese M. Vella

Programm tal-Istudji Soċjali għall-Forms 3 sa 4 (Klassijiet Ġenerali u *Option*)

1. Razzjonal

Dan il-programm ta' studju jew sillabu jkompli jibni fuq il-bażi li tkun ingħatat fl-Ewwel u t-Tieni Sena tal-Iskola Sekondarja bil-ħsieb li jsaħħaħ il-ħiliet u l-attitudnijiet ċiviċi marbuta mal-ħajja tal-istudenti-ċittadini responsabbli f'soċjetà demokratika. L-Istudji Soċjali għandu jwassal għal għarfien aħjar tal-ħajja soċjali u għal aktar effiċjenza fl-impenn ċiviku. Għarfien soċjali jfisser tagħrif sħiħ tal-aspetti soċjali tal-ħajja tal-bniedem – relazzjonijiet bejn il-bnedmin u bejn dawn u l-ambjent, id-diversità tal-kulturi, il-bixriet fl-imġiba tal-bniedem li jista' jinfluwenza d-direzzjoni tas-soċjetà lejn futur aħjar. L-effiċjenza ċivika, mill-banda l-oħra, hi msejsa fuq dawk il-ħiliet, il-valuri u l-attitudnijiet li jnisslu fl-individwu l-motivazzjoni meħtieġa biex jipparteċipa b'mod attiv fil-ħajja tal-komunità.

2. Oġġettivi

L-għanijiet ta' dan is-sillabu huma dawn li ġejjin:

1. Jagħti tagħrif korrett u aġġornat fuq ġrajjiet u proċessi soċjali li jkunu qed iseħħu fis-soċjetà kontemporanja u li jkunu ta' interess għall-istudenti;
2. Jintroduċi, ifiehem, u japplika kunċetti tal-Istudji Soċjali bażiċi;
3. Jiżviluppa fl-istudenti il-ħiliet ta' osservazzjoni, investigazzjoni u interpretazzjoni;
4. Inissel fl-istudenti sens ta' parteċipazzjoni fil-ħajja soċjali, rispett lejn id-drittijiet tal-oħrajn, u apprezzament ta' kulturi differenti;
5. Jikkultiva għarfien kritiku dwar żviluppi riċenti f'kuntest lokali, Ewropew u internazzjonali, u
6. Jgħin lill-istudenti biex japplikaw oqsma ta' għerf fil-ħajja personali tagħhom.

3. Strateġiji

L-għalliem għandu jippreżenta l-lezzjonijiet b'mod stimulanti u interessanti biex l-istudenti jifhmu aħjar il-kunċetti li jkunu qegħdin jiġu spjegati. Jeħtieġ ukoll li fix-xogħol li jingħata lill-istudenti jinżamm bilanċ bejn il-komponenti differenti, li huma:

1. *Għerf u fehma*

Waqt il-kors tal-Istudji Soċjali l-istudenti jiġu mħarrġa biex:

- Juru għarfien u fehma dwar *issues* soċjali kontemporanji, b'mod partikolari fejn jirrigwarda s-soċjetà Maltija f'kuntest Ewro-Mediterranju u globali;
- Juru l-fehma tagħhom dwar kif is-soċjetajiet jiżviluppaw permezz tal-interazzjoni bejn l-istituzzjonijiet soċjali u l-imġiba tal-bniedem, u
- Juru fehma dwar kunċetti, ideat, u prinċipji tal-Istudji Soċjali, u kif dawn jistgħu jiġu applikati fil-ħajja personali tagħhom.

2. *Ħiliet*

Waqt il-kors tal-Istudji Soċjali l-istudenti jiġu mħarrġa biex:

- Japplikaw l-għerf tagħhom f'sitwazzjonijiet ta' ħajja reali;
- Jinterpretaw dejta, kemm miktuba u/jew grafika, u
- Jippreżentaw argument loġiku bl-użu tat-terminoloġija korretta.

3. *Valuri u attitudnijiet*

Waqt il-kors tal-Istudji Soċjali l-istudenti jiġu mħarrga biex:

- Juru li huma konxji dwar *issues* li jikkonċernaw l-inugwaljanza bejn is-sessi, kif ukoll dwar diskriminazzjoni politika, reliġjuża u razzjali;
- Juru kif opinjonijiet u valuri differenti jaffettwaw il-ħajja tagħna ta' kuljum f'soċjetà multikulturali, u
- Juru rispett u solidarjetà lejn is-soċjetà sħiħa.

4. X’Se Ngħallmu?

Qed jiġu proposti diversi temi b’implikazzjonijiet soċjali. Il-firxa wiesgħa ta’ dawn it-temi jew aħjar, *issues*, hi maħsuba għall-klassijiet ġenerali u għal dawk li jieħdu l-Istudji Soċjali bħala suġġett speċjali, kif indikat fis-sillabu. It-temi f’dan is-sillabu għandhom iservu ta’ bażi u tħejjija għall-eżami taċ-ĊES fl-aħħar tal-kors sekondarju, u għaldaqstant huma relatati mas-sillabu tal-Istudji Ambjentali (fil-każ tal-Klassijiet Ġenerali) u tal-Istudji Soċjali (fil-każ tal-Klassijiet *Option*) taċ-ĊES.

SOCIAL STUDIES

IT-TIELET SENA SEKONDARJA (KLASSIJIET ĠENERALI)

TEMI: Sitwazzjonijiet Soċjali jew *Issues* li l-istudenti f'dan il-livell huma mistennija li jiddiskutu:

Tema	Noti	Riżultati fil-Mira	Referenza
1. Iċ-Ċittadin – Valuri Ċiviċi, Ħiliet Soċjali	• Definizzjoni ta' ċittadin? • Il-proċess ta' soċjalizzazzjoni: normi u valuri ċiviċi bħala mezz ta' għaqda soċjali. • Ir-rwoli li kull persuna għandha fis-soċjetà lokali, nazzjonali u globali. • Bilanċ bejn drittijiet u dmirijiet. • Kontroll soċjali permezz ta' sanzjonijiet pożittivi u negattivi.	L-istudenti • Jifhmu x'inhi soċjetà u x'jagħmel persuna biex tkun ċittadin. • Jagħmlu differenza bejn normi u valuri u japplikaw it-teorija f'kuntest prattiku. • Jispjegaw x'inhi għaqda soċjali billi jagħtu eżempji mill-ħajja tagħhom ta' kuljum. • Juru kif bħala membri ta' komunità huma għandhom diversi dmirijiet u drittijiet. • Juru d-differenza bejn identità lokali, nazzjonali, Ewropea u globali permezz ta' eżempji. • Jispjegaw x'inhu kontroll soċjali u juru d-differenza bejn sanzjonijiet pożittivi u negattivi.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Ambjentali: Tema 1 – Id-Dinja: id-Dar Tagħna (Is-Soċjetà Umana)**
2. Il-Komunità Lokali	• Definizzjoni ta' komunità lokali. • Il-persuni li jgħixu fi ħdan il-komunità (it-tfal, iż-żgħażagħ, l-anzjani, persuni bi ħtiġijiet diversi). • L-istituzzjonijiet fi ħdan il-komunità: il-famlja, istituzzjonijiet reliġjużi, edukattivi, soċjali, tas-saħħa, politiċi, legali, kulturali, u sportivi. • Ir-relazzjonijiet soċjali bejn dawn l-	L-istudenti • Jifhmu x'inhi komunità lokali. • Juru li l-komunità hija magħmula minn persuni differenti, u li dawn kollha għandhom rwol importanti fis-soċjetà. • Jispjegaw ir-rwol ta' diversi istituzzjonijiet fi ħdan il-komunità lokali u jagħtu eżempji konkreti biex juru kif dawn qed jgħinu fl-iżvilupp tal-komunità.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Ambjentali: Tema 4 – Il-Komunitajiet Umani (Il-Komunità Lokali)**

	istituzzjonijiet/organizzazzjonijiet u l-individwu.	• Japplikaw l-idea ta' komunità f'esperjenzi reali biex juru kif persuna tista' tiżviluppa ruħha f'dawn l-istituzzjonijiet bil-kontribuzzjoni attiva tagħha.	
3. Il-Wirt Kulturali Malti	• Il-kultura bħala mod kif il-bniedem jgħix. • L-elementi ewlenin li jiffurmaw l-identità kulturali ta' poplu. • In-normi bħala mezz ta' koeżjoni soċjali fis-soċjetà Maltija. • Drawwiet marbuta mal-mod kif il-Maltin jiċċelebraw festi reliġjużi u mhux reliġjużi, ċelebrazzjonijiet familjari, u avvenimenti sportivi. • Ir-rwol tal-valuri (ir-rispett, l-opportunitajiet indaqs, u li naċċettaw id-differenzi ta' xulxin) fl-iżvilupp tas-soċjetà. • Elementi multikulutrali fil-kultura Maltija.	L-istudenti • Jifhmu x'inhi kultura. • Jifhmu u jispjegaw x'inhuma l-elementi ewlenin li fuqhom hija bbażata identità kulturali ta' poplu jew ta' pajjiż. • Jispjegaw kif in-normi tas-soċjetà Maltija jikkontribwixxu biex ikun hemm koeżjoni soċjali. • Jispjegaw eżempji differenti ta' drawwiet lokali marbutin mar-reliġjon, il-kultura, sports, u l-familja. • Juru permezz ta' esperjenzi reali l-importanza tar-rispett lejn xulxin, l-opportunitajiet indaqs u d-diversità. • Jispjegaw u janalizzaw kif in-normi u l-valuri tas-soċjetà jinbidlu maż-żmien. • Jispjegaw x'inhi soċjetà multikulturali u janalizzaw kif il-kultura Maltija qed isir dejjem iżjed multikulturali.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Ambjentali: Tema 4 – Il-Komunitajiet Umani (Il-Wirt Kulturali Malti)**
4. L-Edukazzjoni Tul il-Ħajja	• L-edukazzjoni bħala dritt fundamentali tal-bniedem. • L-iżvilupp tar-riżorsi umani f'Malta. • L-edukazzjoni bħala mezz tal-iżvilupp tar-riżorsi umani. • L-importanza tal-edukazzjoni tul il-ħajja. • L-immaniġġjar tar-riżorsi umani u l-	L-istudenti • Juru li jafu x'inhi edukazzjoni u jifhmu l-importanza tagħha bħala dritt fundamentali tal-bniedem. • Jifhmu l-vantaġġi tal-edukazzjoni tul il-ħajja u l-importanza tagħha. • Jispjegaw kif l-edukazzjoni tgħin biex jitjiebu r-riżorsi umani tal-pajjiż.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Ambjentali: Tema 2 – L-Immaniġġjar tar-Riżorsi (Ir-Riżorsi Umani)**

	implikazzjonijiet tiegħu (l-istituzzjonijiet, is-servizzi soċjali, ix-xogħol).	• Janalizzaw kif ir-riżorsi umani f'Malta ġew żviluppati matul l-aħħar ħamsin sena. • Jiddiskutu kif l-immaniġġjar tar-riżorsi umani jħalli impatt fuq istituzzjonijiet differenti, is-servizzi soċjali u x-xogħol.	
5. Lejn Edukazzjoni u Paċi Globali	• L-edukazzjoni li twassal għal ċittadinanza globali. • L-iżvilupp taż-żgħażagħ f'ċittadini globali. • L-impenn tal-iskejjel u l-għalliema biex iħarrġu lill-istudenti f'ħiliet ta' ċittadinanza globali. • Eżempji partikulari ta' prattika tajba fl-iskejjel: Ekoskola, Ġimgħa għal Edukazzjoni Globali (*Global Education Week*), Żgħażagħ Ġurnalisti għall-Ambjent (*Young Reporters for the Environment*), proġetti ta' *Comenius* u *e-Twinning*. • Il-kontribut ta' Malta fil-proċess ta' paċi fl-Ewropa u fir-reġjun tal-Mediterran mill-Indipendenza lil hawn.	L-istudenti • Jifhmu x'inhi ċittadinanza globali u kemm din hija rilevanti għaż-żgħażagħ tal-lum. • Japplikaw it-teorija fil-prattika biex jispjegaw kif l-iskejjel u l-għalliema qed jgħinuhom b'mod attiv biex isiru ċittadini globali. • Jispjegaw il-vantaġġi li proġetti edukattivi fl-iskejjel u bejn l-iskejjel ikollhom biex iż-żgħażagħ irawmu mentalità ta' ċittadinanza globali. • Jispjegaw u janalizzaw ġrajjiet li fihom Malta kienet ta' kontribut għall-paċi fil-Mediterran u fl-Ewropa, pereżempju l-Laqgħat tal-5+5 u l-involviment ta' Malta fil-kunflitt tal-Libja.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Ambjentali: Tema 1 – Id-Dinja: id-Dar Tagħna (Is-Soċjetà Umana)**

SOCIAL STUDIES

IR-RABA' SENA SEKONDARJA (KLASSIJIET ĠENERALI)

TEMI: Sitwazzjonijiet Soċjali jew *Issues* li l-istudenti f'dan il-livell huma mistennija li jiddiskutu:

Tema	Noti	Riżultati fil-Mira	Referenza
1. L-Istil ta' Ħajja f'Malta	• L-influwenza tal-mass midja, l-emigrazzjoni u t-turiżmu fuq l-istil tal-ħajja Maltija. • L-immigrazzjoni irregolari f'Malta u l-effetti ta' din fuq il-pajjiż. • L-iżvilupp ta' soċjetà multikulturali. • L-istil kompless tal-ħajja tal-lum meta mqabbel ma' dak iżjed sempliċi taż-żmien ta' qabel. • Attivitajiet ta' divertiment: il-festa tar-raħal, it-tiġrijiet taż-żwiemel, l-Imnarja, il-wirjiet agrikoli, il-Karnival, il-każini tal-banda, il-ħwienet tal-inbid u l-għana. • Id-differenza bejn modi ta' divertiment tal-imgħoddi u dawk tal-lum.	L-istudenti • Jispjegaw kif il-mass midja, l-emigrazzjoni u t-turiżmu jaffettwaw l-istil ta' ħajja tal-Maltin. • Jispjegaw x'inhi immigrazzjoni irregolari, għaliex din isseħħ, u x'inhuma l-effetti tagħha fuq pajjiż żgħir bħal Malta. • Juru x'inhi soċjetà multikulturali billi jagħtu eżempji prattiċi mill-ħajja ta' kuljum. • Jiddistingwu u janalizzaw kif l-istil ta' ħajja tal-lum sar differenti u aktar kompless minn dak tal-imgħoddi. • Jispjegaw u jiddiskutu tipi differenti ta' divertiment mill-kultura lokali.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Ambjentali: Tema 5 – Ix-Xogħol u l-Ħin tal-Mistrieħ (L-Istil ta' Ħajja f'Malta)**
2. L-Erba' Setturi tal-Ekonomija	• L-iżvilupp tal-ekonomija Maltija: minn ekonomija li tiddependi biss minn gżira-fortizza għal ekonomija diversifikata. • Is-settur primarju tal-ekonomija Maltija (l-agrikoltura, is-sajd u x-xogħol tal-barrieri). • Is-settur sekondarju tal-ekonomija	L-istudenti • Juru xi tfisser ekonomija. • Jispjegaw li qabel l-Indipendenza ta' Malta, ix-xogħol ta' bosta Maltin kien relatat mal-fatt li Malta kienet fortizza Ingliża. • Janalizzaw x'kienu l-effetti ewlenin li ġabet magħha r-*rundown* tas-servizzi Ingliżi, partikolarment il-qgħad u l-emigrazzjoni.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Ambjentali: Tema 5 – Ix-Xogħol u l-Ħin tal-Mistrieħ (L-Erba' Setturi tal-Ekonomija)**

	Maltija (il-manifattura). • Is-settur terzjarju tal-ekonomija Maltija (is-servizzi). • Is-settur kwaternarju tal-ekonomija Maltija (dak diġitali).	• Jispjegaw il-karatteristiċi ewlenin tas-settur primarju tal-ekonomija Maltija u janalizzaw kif dan żviluppa f'dawn l-aħħar ħamsin sena. • Jispjegaw il-karatteristiċi ewlenin tas-settur sekondarju tal-ekonomija Maltija u janalizzaw kif dan żviluppa mill-Indipendenza ta' Malta 'l quddiem. • Jispjegaw il-karatteristiċi ewlenin tas-settur terzjarju tal-ekonomija Maltija u janalizzaw kif dan żviluppa f'dawn l-aħħar ħamsin sena. • Jispjegaw il-karatteristiċi ewlenin tas-settur kwaternarju tal-ekonomija Maltija u kif dan qed jiżviluppa fil-kuntest ta' ekonomija globali u kompetittiva.	
3. Ix-Xogħol, il-Ġid u l-Ambjent	• L-industrija tal-manifattura (l-industrija fil-qalba tal-ibliet): l-għażla tas-siti għall-bini ta' fabbriki. • Żoni industrijali. L-impatt tal-industrija fuq l-ambjent. • L-esportazzjoni u l-importazzjoni. • Il-Prodott Gross Domestiku. • L-iżvilupp soċjo-ekonomiku. • Ir-relazzjonijiet ekonomiċi ta' Malta ma' pajjiżi oħra. • It-turiżmu f'Malta: il-benefiċċji u l-implikazzjoni tat-turiżmu għall-ħajja ekonomika u soċjali f'Malta. • L-eko-turiżmu.	L-istudenti • Jispjegaw kif il-bini ta' fabbriki u żoni industrijali qrib żoni urbani qed jaffettwa mhux biss kif jiżviluppaw l-ibliet, l-irħula u żoni rurali, iżda wkoll il-ħajja tagħna. • Juru x'inhi d-differenza bejn importazzjoni u esportazzjoni billi jagħtu eżempji mill-ekonomija ta' Malta. • Janalizzaw għaliex pajjiż bħal Malta jiddependi ħafna fuq l-importazzjoni ta' diversi prodotti. • Juru x'inhu l-prodott gross domestiku. • Juru għarfien dwar ir-relazzjonijiet kummerċjali li Malta għandha ma' diversi pajjiżi tad-dinja, speċjalment l-UE.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Ambjentali: Tema 5 – Ix-Xogħol u l-Ħin tal-Mistrieħ (L-Erba' Setturi tal-Ekonomija)**

	• Il-perspettiva globali tat-turiżmu. • L-impatt negattiv tat-turiżmu fuq l-ambjent.	• Janalizzaw l-importanza tat-turżmu f'Malta, kif ukoll il-vantaġġi u l-iżvantaġġi ewlenin li dan iġib miegħu. • Jispjegaw u jiddiskutu l-effetti ewlenin li t-turiżmu jġib fuq is-soċjetà Maltija. • Jispjegaw x'inhu eko-turiżmu u kif dan qed jiġi żviluppat f'Malta.	
4. L-Implikazzjonijiet Soċjali tax-Xogħol	• L-imsieħba soċjali, it-trejd unjons, il-parteċipazzjoni tal-ħaddiema, il-kooperattivi tal-ħaddiema, il-ħarsien u s-sigurtà ta' saħħet il-ħaddiema fuq il-post tax-xogħol. • L-immaniġġjar tar-riżorsi umani fuq il-post tax-xogħol u xogħol aktar effettiv. • Kif l-iżvilupp ta' ambjenti ta' xogħol ġodda influwenza s-soċjetà u l-istil ta' ħajja (l-iżvilupp ta' ċentri kummerċjali ġodda, aċċess għas-servizzi u l-inugwaljanza li dan iġib miegħu, it-taħriġ f'ħiliet ġodda).	L-istudenti • Jispjegaw min huma l-imsieħba soċjali u kif dawn jikkontribwixxu biex ikun hemm ambjent aħjar u esperjenzi aktar pożittivi fuq il-post tax-xogħol. • Jispjegaw il-ħidma u l-kontribut tat-trejd unjons u x'inhuma l-proċessi ewlenin li dawn isegwu biex jintlaħaq ftehim bejn il-ħaddiem u min iħaddem. • Ifissru x'inhuma kooperattivi u jispjegaw kif dawn jiffunzjonaw. • Jispjegaw l-importanza li fuq il-post tax-xogħol ikun hemm ambjent li ma joffrix periklu għall-ħaddiem u kif dan il-periklu jista' jiġi evitat. • Jispjegaw l-importanza li fuq il-post tax-xogħol ikun hemm riżorsi umani biżżejjed biex ix-xogħol ikun aktar effettiv. • Jispjegaw kif il-ħolqien ta' ambjenti ġodda jaffettwa l-mod kif il-Maltin jgħixu f'soċjetà konsumerista. • Janalizzaw ir-raġunijiet ewlenin għaliex huwa importanti li fis-soċjetà kontemporanja l-ħaddiem ikompli jitħarreġ	**Sillabu taċ-ĊES Studji Ambjentali: Tema 5 – Ix-Xogħol u l-Ħin tal-Mistrieħ (L-Implikazzjonijiet Soċjali tax-Xogħol)**

		f'ħiliet ġodda.	
5. Il-Politika	• Il-politika bħala proċess ta' parteċipazzjoni fil-ħajja ċivika. • Il-partiti politiċi u s-sehem taċ-ċittadini fil-ħajja demokratika. • Il-politika bħala sistema mibnija fuq gruppi ta' pressjoni, partiti politiċi u sistema parlamentari. • Ir-rwol tal-partiti politiċi fl-iżvilupp tas-soċjetà. • Ir-rwol tal-kunsilli lokali fl-iżvilupp tal-komunità lokali. • Interazzjonijiet bejn il-Gvern ċentrali u l-gvernijiet lokali.	L-istudenti • Juru xi tfisser politika u x'inhi d-differenza bejn politika u partiti politiċi. • Juru xi tfisser demokrazija u ambjent demokratiku. • Japplikaw it-teorija politika għal sitwazzjonijiet reali biex juru kif huma, bħala żgħażagħ, jista' jkollhom sehem attiv fil-politika ta' pajjiżhom. • Janalizzaw ir-rwol tal-partiti politiċi f'soċjetà demokratika. • Jispjegaw ir-rwol u l-importanza ta' gruppi ta' pressjoni, billi jagħtu eżempji mis-soċjetà Maltija u internazzjonali. • Jispjegaw u juru kif il-partiti politiċi huma importanti fil-bini ta' soċjetà demokratika. • Jiddiskutu u janalizzaw kif titħaddem is-sistema parlamentari Maltija. • Juru d-differenza bejn gvern nazzjonali u gvern lokali. • Jispjegaw kif il-kunsilli lokali f'Malta ġabu bidla radikali ta' kif titħaddem il-politika Maltija. • Jispjegaw ir-rwol tal-kunsilli lokali f'Malta u kif dawn għenu biex titjieb il-kwalità tal-ħajja fl-ibliet u l-irħula Maltin.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Ambjentali: Tema 6 – It-Tmexxija ta' Nazzjon (Il-Politika)**

IT-TIELET SENA SEKONDARJA (KLASSIJIET *OPTION*)

TEMI: Sitwazzjonijiet Soċjali jew *Issues* li l-istudenti f'dan il-livell huma mistennija li jiddiskutu:

Tema	Noti	Riżultati fil-Mira	Referenza
1. L-individwu bħala ħlejqa soċjali	• Il-persuna bħala individwu uniku u jien min jien. • Il-persuna bħala ħlejqa soċjali – l-ebda bniedem m'hu gżira. • Il-persuna bħala membru fil-komunità. • L-imġiba soċjali: interazzjoni, relazzjonijiet, kunflitti, indipendenza u interdipendenza. • Is-soċjetà ċivili.	L-istudenti • Juru xi tfisser li tkun persuna unika. • Jispjegaw għaliex kull bniedem għandu bżonn li jgħix f'komunità. • Jispjegaw ir-rwol tal-persuna fil-komunità. • Jispjegaw x'inhuma interazzjonijiet soċjali u kif persuni differenti jistgħu jibnu jew jheddu relazzjonijiet bejniethom. • Juru d-differenza bejn indipendenza u interdipendenza billi jagħtu eżempji. • Jispjegaw xi tfisser soċjetà ċivili.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 1 – L-Individwu u s-Soċjetà (L-Individwu bħala Ħlejqa Soċjali)**
2. Il-Komunità Lokali	• Definizzjoni ta' komunità. • In-nies li jgħixu fi ħdan il-komunità (it-tfal, iż-żgħażagħ, l-anzjani, persuni bi ħtiġijiet diversi). • Ir-rwol ta' dawn il-membri differenti fi ħdan il-komunità u kif dawn jgħinu fil-bini u l-iżvilupp komunitarju. • Bidliet li saru fil-komunità lokali minn wara t-Tieni Gwerra Dinjija.	L-istudenti • Juru li l-komunità hija magħmula minn persuni differenti, u li dawn kollha għandhom rwol importanti fil-ħolqien ta' sens komunitarju. • Jispjegaw ir-rwol ta' diversi istituzzjonijiet fi ħdan il-komunità lokali u jagħtu eżempji konkreti biex juru kif dawn qed jgħinu fl-iżvilupp tal-komunita, pereżempju l-Kunsilli Lokali. • Japplikaw it-teorija soċjoloġika f'esperjenzi reali biex juru kif persuna tista' tiżviluppa ruħha f'dawn l-istituzzjonijiet bil-kontribuzzjoni attiva tagħha.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 1 – L-Individwu u s-Soċjetà (Soċjalizzazzjoni)**

		• Juru li fehmu li l-komunità hija ħajja u tinbidel maż-żmien.	
3. Iċ-Ċittadin – Valuri Ċiviċi u Ħiliet Soċjali	• Definizzjoni ta' ċittadin. • X'tistenna s-soċjetà miċ-ċittadini tagħha u x'jistenna ċ-ċittadin mis-soċjetà. • Id-Dikjarazzjoni Universali tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bnedem: bilanċ bejn drittijiet u dmirijiet. • Normi u valuri bħala mezz ta' għaqda soċjali. • Identità lokali, nazzjonali, Ewropea u globali.	L-istudenti • Jagħtu definizzjoni ta' x'inhu ċittadin. • Jispjegaw x'inhu mistenni minn kull ċittadin fil-komunità li jgħix fiha u x'jistenna ċ-ċittadin mis-soċjetà. • Juru x'inhi d-differenza bejn normi u valuri u kif dawn iwasslu għall-għaqda soċjali. • Juru d-differenza bejn u jispjegaw x'inhi identità lokali, nazzjonali, Ewropea u globali.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 1 – L-Individwu u s-Soċjetà (L-Individwu bħala Ħlejqa Soċjali)**
4. Is-Soċjalizzazzjoni	• Definizzjoni ta' soċjalizzazzjoni. • Tipi differenti ta' soċjalizzazzjoni: primarja u sekondarja. • L-aġenti tas-soċjalizzazzjoni: il-familja, ir-reliġjon, l-iskejjel, il-*peer group*, il-mass media, u l-post tax-xogħol. • Is-soċjalizzazzjoni fis-soċjetà moderna: il-klassi soċjali, il-ġeneru, l-età, u gruppi etniċi. • Id-devjanza, il-kriminalità u l-kontroll soċjali u l-użu ta' sanzjonijiet.	L-istudenti • Jifhmu u jispjegaw x'inhi soċjalizzazzjoni. • Jużaw it-teorija f'esperjenzi reali biex juru d-differenza bejn soċjalizzazzjoni primarja u sekondarja. • Jispjegaw l-importanza u r-rwol tal-aġenti tas-soċjalizzazzjoni. • Jispjegaw termini soċjoloġiċi bħalma huma: klassi soċjali, ġeneru u gruppi etniċi. • Japplikaw it-teorija soċjoloġika f'esperjenzi jew eżempji mis-soċjetà kontemporanja sabiex juru li fehmu xi tfisser persuna devjanti. • Janalizzaw xi jwassal biex persuna tirrikorri għall-kriminalità. • Jispjegaw x'inhu kontroll soċjali u kif dan jinżamm permezz ta' sanzjonijiet pożittivi jew negattivi.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 1 – L-Individwu u s-Soċjetà (Soċjalizzazzjoni)**

5. Il-Gruppi	• Definizzjoni ta' x'inhu grupp. • Tipi differenti ta' gruppi u r-rwoli tagħhom (pereżempju *peer groups*, gruppi ta' pressjoni, gruppi ta' interess, gruppi etniċi). • L-iżvilupp ta' grupp. • Rwoli u kunflitti fil-grupp. • Konformità u non-konformità.	L-istudenti • Juru li jafu x'inhu grupp billi jagħtu eżempji. • Jispjegaw il-proċessi ewlenin li jwasslu għall-formazzjoni u l-iżvilupp ta' grupp. • Jispjegaw l-importanza li jkun hemm rwoli differenti fil-grupp u kif kunflitti bejn il-membri jistgħu jwasslu biex tissaħħaħ id-dinamika tal-grupp. • Juru d-differenza bejn konformità u non-konformità.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 1 – L-Individwu u s-Soċjetà (Il-Gruppi)**
6. Kulturi u Identitajiet	• Definizzjoni ta' kultura. • L-elementi ewlenin li jsawru l-kultura u jagħtu identità. • Eżempji ta' diversità kulturali (fil-familja, fil-komunità u fis-soċjetà ġenerali). • Is-sottokulturi. • Tibdil kulturali. • Il-kontinwità u l-bidla fil-kultura – tradizzjonali u moderna.	L-istudenti • Ifissru x'inhi kultura u jispjegaw l-elementi ewlenin li jsawwruha. • Jispjegaw il-vantaġġi tad-diversità kulturali f'ambjenti differenti. • Ifissru x'inhuma sottokulturi u jispjegaw kif dawn jiżviluppaw u jaffettwaw mhux biss lill-membri tagħhom stess, iżda wkoll lill-kultura dominanti. • Janalizzaw il-fatturi ewlenin li jwasslu għal tibdil fil-kultura. • Juru d-differenza bejn kultura tradizzjonali u moderna u jagħtu eżempji differenti biex juru kif dawn jinbidlu maż-żmien.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 1 – L-Individwu u s-Soċjetà (Kulturi u Identitajiet)**
7. Il-Familja	• Tipi differenti ta' familja (tradizzjonali, simetrika, patrijarkali, matrijarkali). • Ir-rwoli, ir-responsabbiltajiet u d-drittijiet tal-membri tal-familja. • Il-funzjonijiet tal-familja (soċjali,	L-istudenti • Juru d-differenza bejn it-tipi differenti ta' familja. • Jispjegaw u jiddiskutu l-irwoli, ir-responsabbiltajiet u d-drittijiet tal-membri tal-familja.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 2 – L-Istituzzjonijiet Soċjali (Il-Familja)**

	edukattivi, ekonomiċi, sesswali, riproduttivi, u psikoloġiċi). • Forom ta' familji (nukleari, estiżi, estiżi modifikati, b'ġenitur wieħed, tal-istess sess, adottivi, koabitazzjoni). • Tipi ta' żwiġijiet (monogamija, poligamija, poliandrija, tal-istess sess). • Il-familja li qed tinbidel u miżuri favur il-familja. • Il-Liġi dwar il-Familja (1993) - (l-ugwaljanza bejn l-imsieħba, il-kunsens tal-ġenituri, teħid ta' deċiżjonijiet konġunti). • Il-Kummissjoni Nazzjonali dwar il-Familja.	• Janalizzaw il-funzjonijiet tal-familja. • Japplikaw it-teorija soċjoloġika biex jispjegaw u jiddiskutu forom differenti ta' familji. • Juru d-differenza bejn monogamija, poligamija, poliandrija u żwiġijiet tal-istess sess. • Janalizzaw il-fatturi ewlenin li qed iwasslu biex il-familja kontemporanja tinbidel. • Jispjegaw il-bidliet ewlenin li ġabet magħha l-Liġi dwar il-Familja tal-1993. • Jispjegaw ir-rwol tal-Kummissjoni Nazzjonali dwar il-Familja.	
8. L-Edukazzjoni	• L-edukazzjoni bħala dritt bażiku tal-bniedem. • Id-differenza bejn l-edukazzjoni u t-tagħlim. • Edukazzjoni tal-Istat u mhux tal-Istat. • Edukazzjoni formali, informali u nonformali. • Il-Kurrikulu Nazzjonali u l-kurrikulu moħbi. • Sistemi ta' edukazzjoni formali (skejjel tal-kindergarten, primarji, sekondarji, sekondarji ogħla, vokazzjonali, u għall-adulti). • Edukazzjoni inklużiva. • It-tagħlim għal tul il-ħajja. • Il-mobbiltà tal-istudenti u	L-istudenti • Jispjegaw għaliex l-edukazzjoni hija dritt bażiku. • Juru x'inhi d-differenza bejn l-edukazzjoni u t-tagħlim. • Jiddeskrivu u jispjegaw liema istituzzjonijiet fil-pajjiż ifornu servizzi ta' edukazzjoni. • Juru d-differenza bejn edukazzjoni formali, informali u nonformali, billi jagħtu eżempji mis-soċjetà Maltija. • Ifissru x'inhu kurrikulu nazzjonali u x'inhi d-differenza bejn dan u kurrikulu moħbi. • Jispjegaw livelli jew tipi differenti ta' edukazzjoni formali. • Jispjegaw il-vantaġġi li fl-iskejjel tagħna	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 2 – L-Istituzzjonijiet Soċjali (L-Edukazzjoni)**

	opportunitajiet biex dawn jistudjaw barra minn pajjiżhom. • Definizzjoni ta' edukazzjoni għal ċittadinanza globali u kif iż-żgħażagħ jistgħu jiġu mgħallma jkunu ċittadini globali.	tingħata edukazzjoni inklużiva. • Ifissru x'inhi edukazzjoni għal tul il-ħajja u għaliex huwa importanti li f'soċjetà kompetittiva persuna tibqa' aġġornata ma' għerf u ħiliet ġodda. • Jagħtu eżempji konkreti ta' kif iż-żgħażagħ jistgħu jibbenefikaw minn programmi edukattivi barra minn pajjiżhom. • Jifhmu x'inhi ċittadinanza globali u kemm din hija rilevanti għaż-żgħażagħ tal-lum.	

SOCIAL STUDIES

IR-RABA' SENA SEKONDARJA (KLASSIJIET *OPTION*)

TEMI: Sitwazzjonijiet Soċjali jew *Issues* li l-istudenti f'dan il-livell huma mistennija li jiddiskutu:

Tema	Noti	Riżultati fil-Mira	Referenza
1. Iż-Żgħażagħ f'Soċjetà li qed Tinbidel	• Definizzjoni taż-żgħożija; l-adolexxenza bħala żmien ta' tranżizzjoni mit-tfulija għal persuna adulta; l-iżvilupp fiżiku u psikoloġiku taż-żgħażagħ; it-tfittxija għall-identità. • Ir-rwol taż-żgħażagħ fis-soċjetà: id-dilemma li ż-żgħażagħ ikollhom biex iżommu l-istabbiltà soċjali filwaqt li jaġixxu bħala katalisti tal-bidla soċjali. • Iż-żgħażagħ u s-sottokulturi. • L-isfidi li għandhom iż-żgħażagħ f'soċjetà li hija kompetittiva ħafna (fl-istudju u x-xogħol). • Problemi soċjali li jiffaċċjaw iż-żgħażagħ (l-abbuż mid-droga, it-tqala ta' tfajliet adolexxenti, l-attitudni lejn is-sess, mard trasmess sesswalment, devjanza u delinkwenza). • Programmi ta' riabilitazzjoni taż-żgħażagħ. • Opportunitajiet għaż-żgħażagħ: opportunitajiiet edukattivi f'Malta u barra minn Malta; programmi edukattivi tal-UE (*Comenius*, *Youth in Action Programme*; *Lifelong Learning Programme*); programmi ta' skambji	L-istudenti • Jiddiskutu ż-żgħożija bħala żmien ta' żvilupp fiżiku u psikoloġiku li jgħinhom jiskopru l-identità tagħhom. • Jiddiskutu r-rwol taż-żgħażagħ fis-soċjetà u kif dawn iġibu ruħhom u jirreaġixxu f'sottokulturi. • Japplikaw it-teorija għal sitwazzjoni reali biex jiddiskutu l-isfidi, il-problemi u l-opportunitajiet li għandhom iż-żgħażagħ fis-soċjetà kontemporanja. • Jispjegaw it-tendenzi fost iż-żgħażagħ dwar il-mod kif dawn iqattgħu l-ħin tal-mistrieħ tagħhom. • Juru kif il-mass midja u l-konsumeriżmu qed jaffettwa l-ħajja u l-imġiba ta' bosta żgħażagħ. • Jispjegaw u jiddiskutu l-kontribut li ż-żgħażagħ jistgħu jagħtu bis-sehem attiv tagħhom fil-komunità.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 3 – Issues Soċjali (Iż-Żgħażagħ f'Soċjetà li qed Tinbidel)**

	bejn l-istudenti. • Iż-żgħażagħ u l-mistrieħ: kif iż-żgħażagħ iqattgħu l-ħin tal-mistrieħ tagħhom, speċjalment fi tmiem il-ġimgħa. • L-influwenza tal-mass midja u l-konsumeriżmu fuq iż-żgħażagħ. • Il-parteċipazzjoni taż-żgħażagħ f'organizzazzjonijiet lokali u nazzjonali (kunsilli tal-istudenti, movimenti taż-żgħażagħ, il-Kunsill Nazzjonali taż-Żgħażagħ).		
2. Is-Saħħa	• Definizzjoni ta' saħħa. • Kunċett ħolistiku ta' saħħa kif imfisser fid-definizzjoni tal-WHO. • L-erba' fatturi determinanti tas-saħħa skont il-WHO (l-ambjent soċjali u ekonomiku, l-ambjent fiżiku, l-istil ta' ħajja, u l-karatteristiċi u l-imġiba tal-individwu). • Iż-żamma ta' stil ta' ħajja b'saħħtu (attività soċjali, iġjene, immaniġġjar tal-istress, il-kura tas-saħħa, dieta tajba, l-isport, u eżerċizzju fiżiku regolari). • Il-kawżi soċjali tal-mard (kif tiġi affettwata s-saħħa minn kundizzjonijiet soċjali, il-faqar, in-nuqqas ta' ikel, stress u n-nuqqas ta' sigurtà fuq il-post tax-xogħol, akkommodazzjoni b'numru eċċessiv ta' residenti jew li tinsab fi stat ħażin,	L-istudenti • Juru xi tfisser li persuna tkun b'saħħitha. • Jispjegaw il-fatturi ewlenin li jwasslu biex persuna jew komunità ta' nies tgħix b'saħħitha. • Jiddiskutu kif persuna tista' żżomm stil ta' ħajja b'saħħtu. • Janalizzaw il-fatturi ewlenin li jwasslu għall-mard fil-bniedem. • Jispjegaw kif f'Malta l-Istat, il-Knisja u organizzazzjonijiet privati joffru servizzi differenti ta' saħħa lill-komunità. • Jiddiskutu r-rwol ta' organizzazzjonijiet nazzjonali u internazzjonali favur is-saħħa tal-bniedem.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 2 – L-Istituzzjonijiet Soċjali (Is-Saħħa)**

	it-tniġġiż ambjentali, u s-saħħa). • Is-sistema ta' kura tas-saħħa u s-servizzi tas-saħħa f'Malta: sptarijiet tal-Istat u privati; polikliniċi u kliniċi privati; djar għall-anzjani (Stat, Knisja u privati); ċentri tal-komunità ta' matul il-jum; sptarijiet speċjalizzati f'Malta. • Organizzazzjonijiet lokali favur is-saħħa (pereżempju, Il-Fundazzjoni għas-Servizzi tas-Saħħa, SEDQA, APPOĠĠ, CARITAS, MMDNA). • Organizzazzjonijiet internazzjonali dwar is-saħħa (il-WHO, is-Salib l-Aħmar, u Tobba mingħajr Fruntieri).		
3. Il-Welfare u l-Esklużjoni Soċjali	• Definizzjoni ta' welfare; il-welfare bħala mezz ta' ħarsien soċjali. • Il-*welfare state* u l-*welfare society*. • Forom ta' welfare: ħlas ta' flus; vawċers; sussidji; servizzi tas-saħħa u akkommodazzjoni; skemi ta' welfare ffinanzjati mill-gvern, il-Knisja, u organizzazzjonijiet mhux governattivi; inizjattivi bejn il-gvern u l-privat. • Forom differenti ta' faqar: relattiv, assolut, materjali u soċjali; l-effetti tal-faqar fuq is-soċjetà. • Indikaturi tal-faqar: il-livell ta' edukazzjoni, il-kura tas-saħħa, l-impjieg, id-dħul, l-ambjent u l-akkommodazzjoni; il-forniment ta' ikel; persuni li jgħixu f'riskju ta' faqar. • Forom ta' esklużjoni soċjali: età,	L-istudenti • Juru xi tfisser welfare bħala mezz ta' ħarsien soċjali. • Juru d-differenza bejn *welfare state* u *welfare society* u jagħtu eżempji mis-soċjetà kontemporanja. • Janalizzaw forom differenti ta' welfare mogħtija kemm mill-Istat, kif ukoll mill-Knisja u l-privat. • Jispjegaw u janalizzaw forom differenti ta' faqar u xi jwassal biex jitkattar il-faqar fil-komunità. • Jispjegaw u janalizzaw forom differenti ta' esklużjoni soċjali.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 3 – Issues Soċjali (Il-Welfare u l-Esklużjoni Soċjali)**

	klassi, ġeneru, razza u twemmin, il-firda diġitali; rabtiet bejn l-esklużjoni soċjali, il-kriminalità, u l-faqar.		
4. Stratifikazzjoni u Differenzjar Soċjali	• Definizzjoni ta' stratifikazzjoni u differenzjar soċjali. • Tipi ta' stratifikazzjoni soċjali (il-kasti, l-apartheid, il-fewdu, il-klassi soċjali). • L-istruttura tal-klassi soċjali (ta' fuq, tan-nofs, ta' taħt). • X'jgħidu Karl Marx u Max Weber dwar l-istratifikazzjoni soċjali. • Differenzi bejn il-ġeneri, differenzi etniċi, reliġjużi, u reġjonali bħala sorsi ta' differenzjar; kunflitti li jistgħu jinqalgħu minħabba dawn id-differenzi. • Differenzjar soċjali u ċ-ċans li wieħed ikollu fil-ħajja. • Il-mobbiltà soċjali (vertikali u orizzontali). • Fatturi li jwasslu għall-mobbiltà soċjali (impjieg, edukazzjoni, sfond soċjali, żwieġ).	L-istudenti • Juru d-differenza bejn stratifikazzjoni u differenzjar soċjali. • Jispjegaw tipi differenti ta' stratifikazzjoni soċjali. • Jispjegaw u janalizzaw l-istruttura tal-klassi soċjali. • Jispjegaw it-teoriji ta' Marx u Weber dwar l-istratifikazzjoni soċjali. • Jispjegaw tipi differenti ta' differenzjar soċjali u kif dawn jistgħu jwasslu għal diversi kunflitti. • Jispjegaw x'inhi mobblità soċjali u l-fatturi differenti li jwasslu biex persuna tgħix stil ta' ħajja aħjar jew agħar.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 1 – L-Individwu u s-Soċjetà (Stratifikazzjoni Soċjali)**
5. L-Ekonomija, Ix-Xogħol u l-Mistrieħ	• Definizzjoni ta' ekonomija, xogħol u mistrieħ. • L-etika tax-xogħol. • Id-diviżjoni tax-xogħol u l-implikazzjonijiet soċjali tax-xogħol (l-istat soċjali, l-indipendenza finanzjarja, l-interazzjoni soċjali, is-sens ta' identità, u l-kontribuzzjoni	L-istudenti • Ifissru x'inhi ekonomija u juru d-differenza bejn xogħol u mistrieħ. • Jispjegaw xi tfisser l-etika tax-xogħol. • Jispjegaw xi tfisser id-diviżjoni tax-xogħol u l-effetti tax-xogħol fuq il-bniedem. • Janalizzaw il-proċessi li wasslu għat-trasformazzjoni fix-xogħol.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 2 – L-Istituzzjonijiet Soċjali (L-Ekonomija, ix-Xogħol u l-Mistrieħ)**

	għall-ekonomija). • It-trasformazzjoni tax-xogħol: preindustrijali, industrijali, u teknoloġiku. • Ix-xogħol u l-ġeneru, id-diżabbiltà, gruppi ta' minoranza/etniċi, u l-età. • Id-distribuzzjoni tax-xogħol skont il-ħiliet, il-funzjoni ekonomika, jew l-istat soċjali. • L-istruttura tax-xogħol (is-settur primarju, is-settur sekondarju, is-settur terzjarju u dak kwaternarju). • Sistemi ekonomiċi (suq ħieles, ekonomija ċentralizzata, u ekonomija mħallta). • L-ekonomija ta' Malta – ekonomija mħallta bbażata l-aktar fuq is-settur terzjarju. • Il-mobbiltà tax-xogħol u l-progress fil-karriera; ir-rwol tal-Korporazzjoni għax-Xogħol u t-Taħriġ f'Malta (l-ETC). • Il-qgħad (kawżi u effetti) u l-faqar; in-nuqqas ta' xogħol. • Ir-relazzjonijiet industrijali (l-imsieħba soċjali, it-trejd unjons, in-negozjar u l-ftehim kollettiv); il-kunflitt industrijali; ir-rwol tal-Organizzazzjoni Dinjija tax-Xogħol (International Labour Organisation). • Ir-rwol tal-kooperattivi u l-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju.	• Japplikaw it-teorija soċjoloġika f'sitwazzjonijiet reali biex jispjegaw kif id-dinja tax-xogħol qed taffettwa gruppi soċjali differenti. • Jispjegaw u janalizzaw l-erba' setturi tal-ekonomija Maltija. • Juru d-differenza bejn sistemi ekonomiċi differenti billi jagħtu eżempji. • Juru xi tfisser mobbiltà tax-xogħol u jispjegaw il-kawżi u l-effetti tagħha fuq il-persuna. • Janalizzaw il-kawżi u l-effetti tal-qgħad. • Jispjegaw x'inhuma relazzjonijiet industrijali u kif dawn iwasslu biex il-ħaddiem igawdi minn kundizzjonijiet aħjar fuq il-post tax-xogħol. • Jispjegaw u jiddiskutu r-rwol tal-kooperattivi u tal-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju. • Japplikaw it-teorija soċjoloġika f'sitwazzjonijiet reali biex juru x'kontribut jistgħu jagħtu ż-żgħażagħ permezz tal-volontarjat. • Jiddiskutu l-importanza tas-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol. • Jispjegaw l-importanza tal-mistrieħ u kif il-Maltin għandhom it-tendenza li jużaw dan il-ħin għal attivitajiet differenti.	

	• Ix-xogħol volontarju. • Is-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol. • Metodi ta' mistrieħ li qed jinbidlu. • Tipi differenti ta' mistrieħ f'Malta skont it-tip ta' xogħol, kundizzjonijiet tax-xogħol, il-ħin, u d-dħul finanzjarju.		
6. Il-Politika	• Definizzjoni ta' politika, poter, awtorità, gvern u l-Istat. • Iċ-ċittadinanza: l-ugwaljanza, il-libertà, and l-istat tad-dritt. • Drittijiet u dmirijiet ċiviċi. • Iċ-ċentralizzazzjoni u d-deċentralizzazzjoni tal-gvern. • Ideoloġiji politiċi (id-demokrazija, id-dittatorjat, il-politika totalitarja, il-monarkija). • Il-karatteristiċi tad-demokrazija – is-separazzjoni tal-poter, il-pluraliżmu, il-libertà tar-reliġjon, tal-espressjoni, tal-assoċjazzjoni u l-moviment, ir-rappreżentazzjoni, it-trasparenza u l-kontabbiltà. • Is-sistema tal-gvern ta' Malta: demokrazija parlamentari – ir-rwol tal-Parlament; il-funzjonijiet u r-rwol tal-President tar-Repubblika; ir-rwol tal-Ġudikatura; il-poteri leġiżlattivi, eżekuttivi u ġudizzjarji tal-Istat; il-karatteristiċi ewlenin tal-Kostituzzjoni; il-Kabinett; l-importanza u r-rwol tal-	L-istudenti • Juru xi tfisser politika u jispjegaw id-differenza bejn politika, poter, awtorità, Stat u gvern. • Jispjegaw x'inhi ċittadinanza u l-privileġġi u d-dmirijiet li din iġġib magħha. • Juru d-differenza bejn ċentralizzazzjoni u deċentralizzazzjoni. • Jiddiskutu dwar ideoloġiji politiċi differenti. • Jispjegaw il-karatteristiċi ewlenin tad-demokrazija. • Jispjegaw kif titħaddem is-sistema tal-gvern f'Malta. • Janalizzaw il-poteri leġiżlattivi, eżekuttivi u ġudizzjarji tal-Istat Malti. • Jiddiskutu r-rwol tal-partiti politiċi f'soċjetà demokratika. • Juru għarfien dwar l-iżvilupp politiku li seħħ f'Malta mit-Tieni Gwerra lil hawn kif ukoll dwar il-Kostituzzjoni ta' Malta. • Jispjegaw ir-rwol u l-funzjonijiet tal-gvernijiet lokali f'Malta u janalizzaw kif dawn ġabu bidla fis-sistema politika Maltija.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 2 – L-Istituzzjonijiet Soċjali (Il-Politika)**

	Oppożizzjoni. • Ir-rwol tal-partiti politiċi f'Malta. • Il-punti ewlenin fl-istorja politika ta' Malta mit-Tieni Gwerra 'l hawn: l-Indipendenza (1964), ir-Repubblika (1974), Malta ma tibqax bażi militari Ingliża (1979), u s-sħubija ta' Malta fl-Unjoni Ewropea (2004). • Il-gvernijiet lokali bħala eżempju ta' deċentralizzazzjoni tal-poter: ir-rwol u l-funzjoni tal-kunsilli lokali f'Malta; kif dawn jiġu eletti; proġetti u inizjattivi meħudin mill-kunsilli lokali. • Ir-rappreżentanza ta' Malta fuq livell supranazzjonali (l-UE; il-Ftehim Schengen, 2007; Membru taż-Żona Ewro, 2008) u internazzjonali (il-Commonwealth; il-Ġnus Magħquda). • Ir-rappreżentanza ta' Malta fil-Parlament Ewropew.	• Jispjegaw ir-rwol u l-kontribut politiku u ekonomiku ta' Malta fuq livell internazzjonali u supranazzjonali.	
7. Il-Mass Media u l-Komunikazzjonijiet	• Xi jfissru mass midja u komunikazzjoni. • Forom differenti u l-karatteristiċi ewlenin tal-mass midja: il-gazzetti, ir-radju, it-telefonija fissa u ċellulari, it-televiżjoni bis-satellita u l-kejbil, iċ-ċinema, l-internet u n-networking soċjali, blogs, podcasts, email, pubblikazzjonijiet elettroniċi u x-xiri elettroniku (*e-shopping*). • L-għanijiet tal-mass midja: soċjalizzazzjoni, kontroll soċjali,	L-istudenti • Jifhmu x'inhi mass midja. • Jispjegaw forom differenti ta' mass midja u kif dawn jaffettwawna fil-ħajja tagħna ta' kuljum. • Jispjegaw u janalizzaw l-għanijiet tal-mass midja. • Jispjegaw l-importanza tal-ġurnaliżmu. • Janalizzaw ir-rwol tal-midja f'soċjetà globalizzata. • Jifhmu x'inhu l-pluraliżmu tal-midja u kif	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 2 – L-Istituzzjonijiet Soċjali (Il-Mass Media u l-Komunikazzjonijiet)**

	edukazzjoni, divertiment, informazzjoni lill-pubbliku u kampanji ta' appoġġ jew azzjoni). • Ir-rwol tal-ġurnaliżmu fis-soċjetà moderna. • Ir-rwol tal-midja fil-globalizzazzjoni. • Il-pluraliżmu tal-midja u l-implikazzjonijiet ta' din fuq is-soċjetà. • L-influwenza tal-midja u l-effetti tagħha.	dan jaffettwa lis-soċjetà.	
8. Ir-Reliġjon	• Definizzjoni ta' reliġjon. • Il-funzjonijiet tar-reliġjon. • Ir-reliġjonijiet ewlenin tad-dinja: il-Kristjaneżmu, l-Islam, il-Buddiżmu, l-Induwiżmu, il-Ġudajiżmu. • Tipi ta' organizzazzjoniet reliġjużi: knejjes, setet, movimenti reliġjużi ġodda, denominazzjonijiet u kulti. • Is-sekularizzazzjoni u l-bidla fis-soċjetà. • Il-libertà u t-tolleranza reliġjuża.	L-istudenti • Ifissru x'inhi reliġjon u jispjegaw il-funzjonijiet tagħha. • Jispjegaw il-karatteristiċi ewlenin tar-reliġjonijiet prinċipali tad-dinja. • Jiddiskutu dwar tipi differenti ta' organizzazzjonijiet reliġjużi. • Janalizzaw kif is-sekularizzazzjoni ġabet magħha bidla radikali fis-soċjetà. • Jispjegaw x'inhuma l-libertà u t-tolleranza reliġjuża billi jagħtu eżempji mis-soċjetà kontemporanja.	**Sillabu taċ-ĊES Studji Soċjali: Taqsima 2 – L-Istituzzjonijiet Soċjali (Ir-Reliġjon)**

5. Metodoloġija

Kull tema għandha tiġi żviluppata b'mod dettaljat u ppreżentata b'mod li tgħin lill-istudenti jifhmuha aktar. Għal dan il-għan, tista' titħaddem din il-proċedura:

1. Preżentazzjoni tat-tema.
2. Tifsir tat-tema fejn l-emfasi jkun fuq l-implikazzjonijiet soċjali, il-kunċetti soċjoloġiċi u l-proċessi soċjali.
3. Eżempji ta' **Informazzjoni, Ħiliet** u **Attitudnijiet** marbutin mat-tema u li huma mistennija mill-istudenti f'dan il-livell tal-kors sekondarju. L-għalliema għandhom jaraw li jilħqu dawn it-tliet oġġettivi (**Għarfien, Ħiliet** u **Attitudnijiet**) fil-lezzjonijiet li jkunu qed jittrattaw it-tema.
4. Minn żmien għal żmien u b'mod regolari, għandha ssir valutazzjoni tal-kontenut (jiġifieri, kemm għadu rileventi għall-istudenti) u tal-pedagoġija li tintuża.

6. L-Użu ta' Riżorsi Differenti u l-ICT

It-tagħlim tal-Istudji Soċjali jsir aktar interessanti u rilevanti għall-istudenti meta l-għalliem jagħmel użu minn riżorsi ta' tagħlim differenti. Fost dawn wieħed jista' jsemmi:

1. Riżorsi viżivi, bħal stampi, *cartoons*, u *video-clips* li jkunu jiffukaw fuq temi partikolari;
2. *Power-point presentations* li jistgħu jsiru kemm mill-għalliem kif ukoll mill-istudent;
3. Sorsi minn gazzetti, rivisti, u kotba adattati (lokali u/jew barranin), u
4. Websajts lokali u barranin.

Id-dinja tal-internet u l-kompjuter hija d-dinja tal-istudent tal-lum. Għalhekk, l-*interactive whiteboard* u l-internet fil-klassi huma meqjusa bħala għodda importanti fit-tagħlim tal-Istudji Soċjali.

7. Oġġettivi għall-Assessjar

L-assessjar għandu jittestja kemm l-istudenti jkunu kapaċi:

1. Jesprimu b'mod kreattiv fatti li jolqtu s-soċjetà Maltija f'kuntest Ewro-Mediterranju u internazzjonali;
2. Janalizzaw u jinterpretaw informazzjoni u dejta li tingħata lilhom f'sorsi differenti jew permezz ta' statistika;
3. Jużaw it-terminoloġija korretta li tapplika għall-Istudji Soċjali;
4. Japplikaw it-teorija soċjoloġika u l-ħiliet rilevanti f'kuntest prattiku u fil-ħajja personali tagħhom, u
5. Juru li huma aġġornati ma' dak kollu li qed jiġri madwarhom kemm lokalment kif ukoll internazzjonalment.

L-assessjar fl-Istudji Soċjali jista' jkun:

1. **Summattiv**: l-istudenti jagħmlu tipi differenti ta' eżerċizzji bħal *homework*, testijiet u eżamijiet biex jitkejjel il-livell ta' suċċess li huma jkunu kisbu f'parti partikolari ta' dan il-programm. Dan it-tip ta' assessjar jagħti indikazzjoni fejn l-istudent jista' jtejjeb l-għerf, il-ħiliet, u l-attitudnijiet tiegħu. Iċ-Ċirkulari CMeLD 136/2012 maħruġa mid-Dipartiment tal-Kurrikulu u eLearning fit-18 ta' Settembru 2012 tispjega kif il-karti tal-eżamijiet annwali tal-Istudji Soċjali jiġu mfassla.

Ix-xogħol li jingħata lill-istudenti għad-dar (*homework*) għandu jkun:

1. fuq bażi regolari u jkun rilevanti għal dak li huma jkunu tgħallmu;
2. varjat kemm jista' jkun (komponimenti, *source questions*, *objective questions*, eċċ);
3. differenzjat skont il-ħiliet differenti tagħhom;
4. rilevanti mal-Iskema tax-Xogħol u integrali għat-tagħlim tas-suġġett, u
5. il-korrezzjoni tax-xogħol tforni appoġġ pożittiv u formattiv għall-istudenti, filwaqt li tindika fejn l-istudent jista' jtejjeb il-ħiliet tiegħu.

2. **Formattiv**: l-istudenti jagħmlu eżerċizzji jew attivitajiet differenti li jgħinuhom jikbru u jiżviluppaw soċjalment u psikoloġikament. L-Istudji Soċjali huwa kors dwar is-soċjetà, għalhekk l-għalliem għandu jinkoraġġixxi attivitaijiet li jinvolvu l-parteċipazzjoni attiva tal-istudenti. Fost dawn hemm ir-*role play*, xogħol fi gruppi, *pair work*, u preżentazzjonijiet li jsiru mill-istudenti għall-istudenti. Dawn l-attivitajiet jistgħu jsiru mhux biss fil-klassi, iżda wkoll waqt *school assemblies*, funzjonijiet reliġjużi/ekumeniċi, *concerts*, attivitajiet tal-iskola, kif ukoll barra mill-iskola. L-assessjar formattiv jgħin lill-istudenti biex jitgħallmu jorganizzaw ruħhom, jaħdmu fi gruppi, jittolleraw l-ideat ta' xulxin, ikunu kapaċi jieħdu deċiżjoni, jikkomunikaw mal-oħrajn, u jirriflettu fuq dak li jkunu għamlu huma stess. Fuq kollox, dan it-tip ta' assessjar jgħin lill-istudenti biex ikunu ċittadini attivi fis-soċjetà tagħhom.

Qasam importanti ieħor ta' assessjar formattiv huma l-attivitajiet li jseħħu barra mill-iskola. Żjajjar f'istituzzjonijiet rilevanti, bħalma huma l-Qorti, il-Parlament, u l-Uffiċċju tal-Prim Ministru, fost oħrajn, jagħtu lill-istudenti esperjenza unika dwar kif l-istituzzjonijiet ewlenin tal-Pajjiż jiffunzjonaw f'soċjetà demokratika. Barra minn hekk, il-parteċipazzjoni attiva tal-istudenti fi proġetti bejn l-iskejjel għandha ċertament tiġi mħeġġa.

8. Referenzi Importanti

Baldacchino, G. (1999). *Ninvestigaw is-Soċjetà*. Malta: PEG.
Ċentru Fidi u Ġustizzja (2003). *Ibda Għix fid-Dinja- Ġabra ta' Informazzjoni u Attivitajiet dwar Problemi Soċjali*. Malta: Offset Press Ltd.
Chircop, B. (Ed.) (2011). *Studji Soċjali – Nifhmu l-Ġenn tas-Soċjetà*. Malta: BDL Publications
Gatt, A. (2008). *Ekwopedja*. Malta: Outlook Coop.

9. Qari Addizzjonali

Cutajar, J. & Cassar, G. (Eds.) (2009). *Social Transitions in Maltese Society*. Malta: Agenda.
Fiehn, T., Fiehn, J. & Miller, A. (2006). *Citizenship Studies for Key Stage 4 and GCSE*. London: Hodder Murray.
JRS Malta (2005). *Saħħa fid-Diversità - Riżorsi għall-Għalliema*. Malta: JRS Malta.
Macionis, J.J. and Plummer, K. (2008). *Sociology - A Global Introduction* (3rd edition). Pearson Education Ltd.
Moore, S. (2001). *Sociology Alive* (3rd edition). Gloucestershire: Nelson Thornes.
Wales, J. (2009). *Citizenship Today*. London: Harper Collins Publishing.

10. Kuntatt

Curriculum Centre Annexe,
Sarria Street,
Floriana FRN 1460,
Malta.
Tel. 2598 2608
Email: george.said.zammit@ilearn.edu.mt.
Websajt: www.curriculum.gov.mt